

Stručná zpráva o stavu životního prostředí města Lázně Bohdaneč

Ing. Jiří Klicpera CSc., předseda komise životního prostředí

Tato zpráva je sestavena za poslední volební období 2010-2014 jako neoficiální informace pro občany města Lázně Bohdaneč ze zdrojů, které se podařilo získat buď komisi životního prostředí, nebo soukromou iniciativou autora. Navazuje na předchozí zprávu zpracovanou za roky 2006-2010. **Město nemá stále svůj samostatný útvar pro životní prostředí, většina agendy je soustředěna na stavebním úřadu města.**

Komise životního prostředí byla po volbách v listopadu 2010 oficiálně ustavena ve stejném složení jako v předchozím volebním období, ale jmenována až 1.2.2011. Přesto fungovala i v mezidobí až do konce roku 2012, kdy téměř přešla po kompetenčním a odborném sporu s tajemníkem úřadu o odpadech téměř do ilegality. Činnost komise nebyla městem honorována.

Komisi životního prostředí v posledním volebním období tvořili krom autora ještě Ing. Lukáš Havránek a Ing. Miroslav Antal.. Právě na tomto místě je třeba oběma poděkovat za spolupráci. Rozhodně však není možno vyjádřit spokojenost s dosavadním přístupem vedení města, které od podzimu roku 2012 po neshodách komise s tajemníkem úřadu zcela ignorovalo možnosti a schopnosti členů komise, nevyžadovalo žádnou až dosud obvyklou a intenzivní spolupráci a o činnosti a existenci komise životního prostředí města se paní starostka ani nezmínila v posledním bilančním článku na stránkách městského Zpravodaje.

Voda

Město je zásobováno pitnou vodou ze skupinového vodovodu Pardubice – VSVČ a dodávaná voda je především ze zdroje Hrobice (studny Hrobice a nádrž Oplatil). Část vody – asi 10% je dodávána z našeho původního zdroje V Ráji. Společnost VaK Pardubice nám dodává ročně kolem 280 tis.m³ pitné vody v kvalitě odpovídající platné vyhlášce. Voda obvykle vyhovuje trvale i požadavkům na obsah dusičnanů pro kojence (obvykle pod 5 mg/l, limit 15 mg/l). Občasné mírné nedodržení kvality v parametru železo nebo zákal je dáno tím, že na síti se provádějí opravy, ale není tím porušena hygienická nezávadnost vody. V provozu není Gočárův vodojem Na Lužci. V roce 2012 byla zjištěna náhodná, ale vážná kontaminace, kterou se podařilo po odborné stránce KŽP ve spolupráci s provozovatelem vodovodu identifikovat a zneškodnit. Negativní roli v tomto sehrál bohužel tajemník úřadu, který zakázal na radnici vzorkovat pitnou vodu.

Kanalizace ve městě je zčásti oddílná a z části společná. V roce 2010 byly dokončeny přípojky v plném rozsahu a opravy sběračů V Ráji, takže dnes je ve městě možnost plně uspokojit požadavky napojení na vodovod i kanalizaci pro všechny obyvatele. Všechny napojené odpadní vody ze splaškové kanalizace jsou čištěny na ČOV Pardubice – Rybitví. Některé nemovitosti ale dosud nerespektují zákon a nejsou na kanalizaci stále připojeny. Dešťové vody s ploch a komunikací jsou sváděny do melioračních odpadů procházejících městem, částečně zatrubněných, vyústěných do Brožovky a do Rajské struhy. Rajská struha prošla v trati procházející kolem autobusového nádraží revitalizací, avšak ve zbytku trati zůstala stejná. Změnil se její správce, všechny drobné vodní toky na území města včetně Opatovického kanálu nyní spravuje státní podnik Povodí Labe.

Podzemní vody na území města jsou využívány obyvatelstvem pomocí studní, které prošly povolovacím řízením po r. 2008. Povoleno je na území města kolem 300 studní. Využíván je i lázeňský vrt, i když jeho kapacita je nízká. Zajímavým zjištěním je atypický výskyt manganu v zvlahových vrtech na náměstí.

Povrchové vody na území města nemají vysoké průtoky, jedná se o půltisíciletou technickou památku Opatovický kanál napájenou z Labe a dále zejména o lokální vodoteče Rajská struha

a Brožovka, do kterých jsou napojeny i srážkové vody. Kvalita vody v těchto melioračních vodotečích je zhruba ve II-III. třídě. V poslední době se obě struhy zlepšily díky přepojení kanalizačních přípojek vybudovaných s kanalizací v projektu Labe-Loučná z dešťové na splaškovou kanalizaci. Samostatnou kapitolou jsou rybníky, které jsou intenzivně vodohospodářsky využívány. Bohdanečský rybník a rybník Matka jsou státní (nyní národní) přírodní rezervací se zaměřením na ochranu vodního ptactva. Kvalita vody v rybnících je poměrně dost proměnlivá, rozhodně se nejedná o vody vhodné ke koupání.

Koupačí vody ve městě nejsou k dispozici s kvalitou odpovídající předpisu, ale v dosahu obyvatelstva jsou veřejně přístupné těžební jámy písníků v Mělicích a u Hrádku, kde je voda průběžně monitorována dobrovolnickým přístupem autora článku a v případě výskytu sinic je vydáváno varování. Informace jsou podle potřeby poskytovány jak sdělovacím prostředkům, tak zájemcům, kteří si o ně řeknou. Službu poskytuje bezplatně a na své vlastní náklady autor zprávy. Bývalé městské koupaliště je v soukromém majetku a není rekonstruovatelné, má nevyhovující vodní zdroj a je nyní na dvou katastrech (L.Bohdaneč a Neratov).

Fontána na náměstí je poslední kapitolou části o vodě. Protože pracuje jako vodní pračka znečištěného vzduchu dopravou přes náměstí, cirkuluje v ní voda nepříliš dobré kvality a vůbec již nevhodná ke koupání malých dětí. Fontána je pouze okrasným prvkem a koupání se v ní ani v nejparnějších dnech nelze doporučit. O kvalitě této vody byla informována starostka s tím, že by bylo žádoucí, aby se u fontány objevila informace v tom smyslu, že koupání dětí není zdravotně bezpečné, ale dosud se tak nestalo.

Ovzduší

Kvalita ovzduší byla řadu let sledována monitorovací stanicí Horiba. Naše město bylo původně zvoleno jako referenční bod pro porovnání s městem Pardubice. K dispozici jsou výsledky z let 1999-2008, v r.2009 pardubický magistrát bez konzultací s námi měření v našem městě zastavil. Od té doby nebylo žádné měření prováděno, nebo o tom alespoň nebyla KŽP zpravena. Je známo, že se zhoršovaly poměry u oxidů dusíku a ozonu, což je signál o negativním vlivu tranzitní dopravy. Další hodnoty nejsou bohužel k dispozici, protože se nenašlo cca 125 tis.Kč na pokračování ve sledování kontinuální řadou měřicím vozem, kterou by bylo možno lépe vyhodnotit. **Vliv dopravy na průtahu městem v ulici Šípkova a Pernštýnská (I/36) byl ale příznivý.** Zatímco v roce 2005 byl počet projíždějících vozidel v úrovni 16 tisíc, v roce 2010 se udává jen 6685 vozidel denně (z toho 1987 TN) v profilu náměstí (měření 2010 jsou nyní obtížně přístupná). Silnice od Živanic vykazuje nyní počet vozidel 3840 (653 TN) a na Hradec Králové dokonce jen 2760 vozidel, zde je stav v podstatě stabilní. V dopravě tedy došlo podle dostupných čísel k významnému poklesu projíždějících vozidel. Údaje jsou k dispozici na <http://scitani2010.rsd.cz/content/doc/53.jpg>

Situace znečištění ovzduší se ale stále zhoršuje v zimních měsících vlivem lokálních topenišť, když některé rodinné domy užívají nesprávné palivo a produkují extrémně vysoké množství nečištěných spalín, které se z oblastí nízké zástavby rodinných domů přenášejí větrem za nepříznivých povětrnostních podmínek do vyšší zástavby a do oblasti Na Lužci, která za těchto situací trpí výrazně zhoršenou kvalitou ovzduší. Topit briketami z pilin a vyjetého oleje nebo shnilým či lakovaným dřevem není přípustné.

Nepříjemnou kapitolou jsou občasné havarijní stavy v imisní situaci se strany Synthesie a nájemců, které někdy mohou mít negativní vliv na území našeho města, zejména v oblasti Horek a Lužce, které jsou vůči Synthesii nejvíce exponovány. Bohužel jsme nedostali žádná konkrétní data z havarijních stavů v březnu 2004, září 2005, a dokonce ani z případu havarijního úniku oxidů dusíku v noci 1.7.2010 nebo 9.8.2010 či z výbuchu v dubnu 2011 či z požáru olejového hospodářství na Umě a z masového úniku nitrozních plynů 20-21.8.2012, kdy byl vyhlášen havarijní stav pro Pardubice a obce v okolí. Ve městě opět nebyla občanům opět podána žádná situační zpráva městským rozhlasem, ačkoli je všeobecně známo, že do

Pardubice a okolí jezdí přes Synthesii denně velký počet občanů města, kteří tak byli vystaveni nebezpečí toxických účinků nitrozních plynů zcela bez varování. Paní starostka příslušnou informaci měla, ale nepoužila jí, protože prý mrak šel na Pardubice a ne na město. KŽP usiluje dlouho a bezvýsledně o zřízení spolupráce s Ústavem civilní ochrany Na Lužci., který by se do havarijních situací mohl úspěšně zapojovat.

Havarijní zprávy věci vysvětlují nedostatečně a nedůvěryhodně, pokaždé za úniky nikdo nemohl. Z poloveřejných zdrojů bylo možno získat informaci, že společnost nakládající s oleji v areálu Uma dostala po požáru pokutu a bylo jim odňato integrované povolení podle zákona o IPPC, což znamená v podstatě zákaz provozu. **Data o tom, co a v jaké koncentraci se při jednotlivých haváriích naměřilo a co občané dýchali, nejsou poskytována vůbec!** Situace je tedy v podstatě stejná jak za režimu před více než 25 lety, jenže tenkrát nebyl k dispozici žádný měřicí vůz.

Odpady

Město mělo schválený Plán odpadového hospodářství do r. 2013 a s odpady je formálně nakládáno v souladu se zákonem. Byl zřízen sběrný dvůr, který je řádně provozován a je pravidelně svážen odpad ze zeleně. Třídění odpadů je v položkách papír-plasty-sklo bílé a barevné na určených sběrných místech. Není organizován sběr dalších komodit, např. jedlých olejů nebo baterií. Město produkuje ročně cca 1500 tun odpadů různých druhů a kategorií, systém v současné době zajišťuje SOP Přelouč, na provozovatele v dalším smluvním období bylo vypsáno výběrové řízení, do kterého nebyla KŽP zapojena. Systém nakládání s odpady je určen vyhláškou města a platba za systém je určena podle zákona 500 Kč/os a rok. Roční produkce se odhaduje kolem 450 kg na osobu, takže poplatek za komunální odpad vychází něco přes korunu za kilogram. K tomu jsou pro občany odstraňovány zdarma odpady sbírané ve sběrném dvoře (elektrošrot, objemný a stavební odpad, kovy, akumulátory, obaly a zbytky chemických látek atd.) Firmy mají možnost se do systému zapojit nebo si zajišťovat nakládání s odpady samy. Léky po termínu použití lze odevzdávat zdarma v lékárnách. Podle soukromého odhadu se na území města ročně roznese asi 8-10 tun reklamních papírových tiskovin. KŽP doporučovala v odpadovém hospodářství řadu doplnění a zlepšení, avšak neudálo se v tom nic. Odpadové kontejnery dál hyzdí trávník u sokolovny a některých místech stále chybí. Na území města se stále vyskytují autovraky, a to dokonce v areálu Služeb města – zde je např. červený žigulík ještě z předminulého volebního období a nikomu to nevadí, dokonce ani městské policii.

Komise měla v úmyslu prověřit, jak je s odpady ve městě sebranými nakládáno dál a jaké z těchto prodávaných komodit má město příjmy, které by měly snižovat úroveň poplatku za odpady, protože tento poplatek by měl být stanovován jasně a průhledně pro každého občana. Do jednání komise vstoupil ale tajemník městského úřadu, který jednání komise svévolně rozpustil, ačkoli komise je orgánem rady a tedy voleného orgánu a tajemník k tomu nemá žádné právo. Komise však nedostala od města žádné podklady k tomu, aby mohla stanovení ceny za odpady objektivně zhodnotit a předat materiály do rady a zastupitelstva města. Cena za odpady je tedy stanovena iracionálně pouze na základě emočních argumentů a síly hlasivek nebo korupce a neznalosti v zastupitelstvu.

Půda

Katastr města zaujímá rozlohu 2179 ha. Kromě zastavěného území (39 ha) se území města vyskytuje klasifikace zemědělský půdní fond (ZPF, asi 895 ha vč.zahrad) různé bonity a využití, dále jsou zde rybníky, komunikace, vodní toky a ostatní plochy. Půda je zařazena převážně do III. – IV. stupně ochrany.

Územní plán považuje strukturu zemědělského půdního fondu – ZPF (orná půda, trvalé travní porosty) za stabilizovanou. Plochy ZPF jsou obecně nezastavitelné. Výjimečně se vynětí ze

ZPF povoluje jen na předem v ÚP vyjmenovaných plochách s malou bonitou. S vynětím ze ZPF je třeba počítat v plánované trase silničního obchvatu města na silnici I/36 a zejména v ploše uvažované budoucí občanské zástavby Na Průhonech. Limit budoucího vynětí ze ZPF je navržen nejvýše v úrovni 120 ha.

Území severně od lázní je chráněné pro výskyt a budoucí těžbu lázeňských peloidů (rašelin). Území rezervované pro těžbu šterkopísku v lokalitě Čertoříšský prochází změnovým řízením na úrovni územního plánu.

Lesy a městská zeleň

Tato část je obhospodařována prostřednictvím Služeb města, kde se velmi často mění ředitelé. Městská zeleň je tvořena jednak plochami s nízkou zelení a stromy přilehlými ke komunikacím, jednak sídlištní zelení zatravněných ploch, keřů a stromů. Zeleň by měla být pasportizována u správy majetku města, aby bylo možno lépe pracovat s rozpočtem města v této oblasti. Počítačový program k tomu existuje, byl pořízen z podnětu naší komise. Soukromá zeleň je tvořena zahradami a předzahrádkami a dále lázeňským parkem. Součástí městské zeleně v širším pojetí jsou také městské lesy v rozloze cca 297 ha ze 709 ha lesů celkem a městské rybníky. O hospodaření v lesích má být podávána každoročně stručná zpráva zastupitelstvu, avšak údaje nejsou veřejně dostupné např. na internetu města. Městské rybníky jsou pronajímány. Na severozápadním okraji města je součástí zeleně Evropsky významná lokalita a NPR Bohdanečský rybník s ochranným pásmem. Na východním okraji města je součástí zeleně lázeňský park, který procházel menší obnovou až do vyčerpání financí lázní. Upravena byla zeleň v prostoru autobusového nádraží.

Hluk a vibrace

Ve městě nebylo dosud provedeno autorizované měření hluku z dopravy. K dispozici je pouze neoficiální měření hluku z dopravy provedené v dubnu a květnu r. 2010 v Pernštýnské ulici u infocentra. Hluk ze silnice zasahuje katastr obce významně, neautorizovaným měřením byla dne 21.4.2010 konstatována u infocentra hodnota 60-96 dB(A) s průměrnou hodnotou 78 dB(A). Později byly naměřeny hodnoty v úrovni kolem 64 dB, hygienický limit je 70 dB, ale při průjezdu sanitky se sirénou byla naměřena hodnota 103 dB a klidové minimum 48 dB. Noční klidová hodnota má hygienický limit 40 dB, ten je obvykle dodržen mimo hlavní tah silnice I/36 a jeho těsnou blízkost. Hluk působí také vojenská střelnice na hranici s obcí Neratov, střelby jsou předem oznamovány městu. Hluková mapa města nebyla stále ještě sestavena ani modelována. Stejně je tomu s vibracemi, o kterých je známo, že poškodily řadu domů kolem Šípkovy ulice. Otázka hluku a vibrací ve městě je jednoznačně ovlivněna intenzitou a druhy dopravy, viz kapitola o ovzduší.

Záření

Ve městě nejsou žádné známé zdroje radioaktivního záření. Podle radonové mapy státu je město ve středním radonovém riziku půdního radonu, proto jsou ve stavebních povoleních předepisovány příslušné izolace nebo měření radonu. Konkrétní údaje zatím ale nejsou k dispozici, autor proto prosí občany, kteří mají proměřen svůj pozemek z hlediska půdního radonu, aby mu dali svá data prostřednictvím radnice nebo infocentra k dispozici, aby mohla být sestavena radonová mapa města. Dosud jsme žádné údaje nedostali.

Pokud jde o jiná záření, byla prověřena intenzita elektrického pole v okolí antény mobilních telefonů na škole po kolaudaci zařízení a povolené intenzity pole nebyly podle sdělení tehdejší starostky města překročeny.

Ochrana přírody

Na území města je vyhlášena Národní přírodní rezervace a Evropsky významná ptačí lokalita Bohdanečský rybník a rybník Matka. Vyhlášena byla jako NPR v roce 1951, celková výměra činí 248,86 ha. Hranice obou se přesně nekryjí, zejména v oblasti Zábranský. Jako EVL je dále vyhlášena lokalita Truhličky. Město se téměř celé nachází v oblasti ochranné zóny biokoridoru nadregionálního významu (borové osy). Je zpracován systém USES, který je tvořen řadou lokalit různého stupně ochrany.

Na katastrálním území města Lázní Bohdaneč je dále 6 registrovaných významných krajinných prvků. V blízkosti katastru obce Hrádek je registrované stromořadí 41 ks dubů a památný strom – dub letní ve vlastnictví Lesy České republiky, s.p., obvod kmene ve výšce 130 cm nad zemí: 6,67 m. KŽP se jasně postavila proti záměru tento dub skácet (!!!).

V průběhu posledního volebního období komise podávala několik stanovisek ke kácení stromů a k péči o stromy a stromořadí, zejména v prostoru Lužce a Neratova. Reagovala také na řadu stížností se strany občanů a pomáhala je řešit nebo vysvětlovat.

Havarijní připravenost a obrana státu

Tato otázka není sice obvykle hodnocena jako vysloveně otázka životního prostředí, ale opak je pravdou. Areál střelnice v k.ú. Neratov je občasně využíván pro cvičení armády. Tato aktivita je přípustná v uvedeném areálu a nespadá nyní funkčně do řešeného území města, protože územní plán obce Neratov byl od ÚP Lázně Bohdaneč oddělen. Projevuje se však na území města svým dopadem a také znehodnocením stromů v oblasti, ty nejsou průmyslově zpracovatelné a prodejné jako kvalitní dřevo (kulky ve kmenech). Oblast střelnice a přilehlé pozemky jsou během střelb chráněny hlídkami na přístupových místech z k.ú.Lázně Bohdaneč, rozpis střelb je předáván armádou na MÚ Lázně Bohdaneč a ObÚ Neratov a v posledním období byl po zásahu KŽP opět zveřejňován i na internetu. Střelby působí hlukové znečištění a kontaminaci půdy a stromů v přilehlém lese.

V průmyslové zóně Na Lužci je umístěno armádní servisní středisko a Institut ochrany obyvatelstva Ministerstva vnitra, se kterým město spolupracuje zcela nedostatečně, ponejvíce jen formou fotografií paní starostky při návštěvách exkluzivních delegací. Znalosti obyvatelstva pro případ průmyslové havárie nebo teroristického útoku jsou nyní nedostatečné a nejsou k dispozici žádné písemné informace pro obyvatelstvo. Informace, které byly péčí KŽP vydány krátce po sametové revoluci jsou již zastaralé a nikdo o nich ani neví. Je třeba počítat také s tím, že v případě potřeby v takových situacích obvykle vypadává jak internet, tak i zásobování elektřinou a telefon, a dokonce může být vypnuta i GPS. Velká část obyvatelstva stejně stále ještě nemá přístup k internetu. **Písemná informace pro havarijní případy do každého bytu chybí, přestože je základním preventivním opatřením.**

Ve městě byl sklad prostředků civilní ochrany, ale pro značnou zanedbanost a stáří materiálu byl zrušen bez náhrady v r. 1996. Ve městě také nejsou k dispozici žádné úkryty pro případ havarijní potřeby nebo teroristického útoku.

Armádní servisní středisko vyžaduje dopravu nákladními vozidly, což způsobuje problémy v sídlišti Na Lužci. Je proto třeba zajistit dopravní napojení z jižní strany z budoucího obchvatu města, jak s ním uvažuje územní plán ve vazbě na obchvat města. Kritickými místy z hlediska dopravních nehod jsou jednak kruhová křižovatka na náměstí, jednak průsečná křižovatka u sokolovny. Na obou místech byly zaznamenány nehody s významným dopadem na životní prostředí, aniž by se jimi příslušné orgány města podrobněji zabývaly.

Město má dobře velmi vycvičenou a vybavenou jednotku Sboru dobrovolných hasičů, která zasahuje často společně s profesionálním HZS Pardubice i v okolí města. Ve městě je instalován poplachový systém pro svolávání hasičů, užívá sirén s možností vydávat pokyny pro případ havarijní situace hlasově. Systém byl v činnosti pouze jednou, při havarijním stavu ovzduší 1.7.2010. Pravidelné zkoušky jsou prováděny první středu v měsíci v poledne.

Pokud se týká nouzového zásobování vodou při havárii vodovodu, pitná voda může být zajišťována cisternami z jiného odběrného místa téhož zdroje (VSVČ), ze starého vrtu V Ráji a zvýšeným dovozem balené pitné vody. Zabezpečení zastavitelných ploch požární vodou bude zajištěno pomocí požárních hydrantů osazených na vodovodní síti a z místních vodních toků a ploch stejně, jako tomu bude i nadále u ploch stabilizovaných. **Požární hydranty nejsou ale pravidelně kontrolovány na funkčnost a přístupnost.** V krizové situaci může být ze zákona k dispozici také 367 m hluboký artézský vrt v areálu lázní. Jeho vydatnost je ale nízká, může sloužit jen jako doplňkový zdroj.

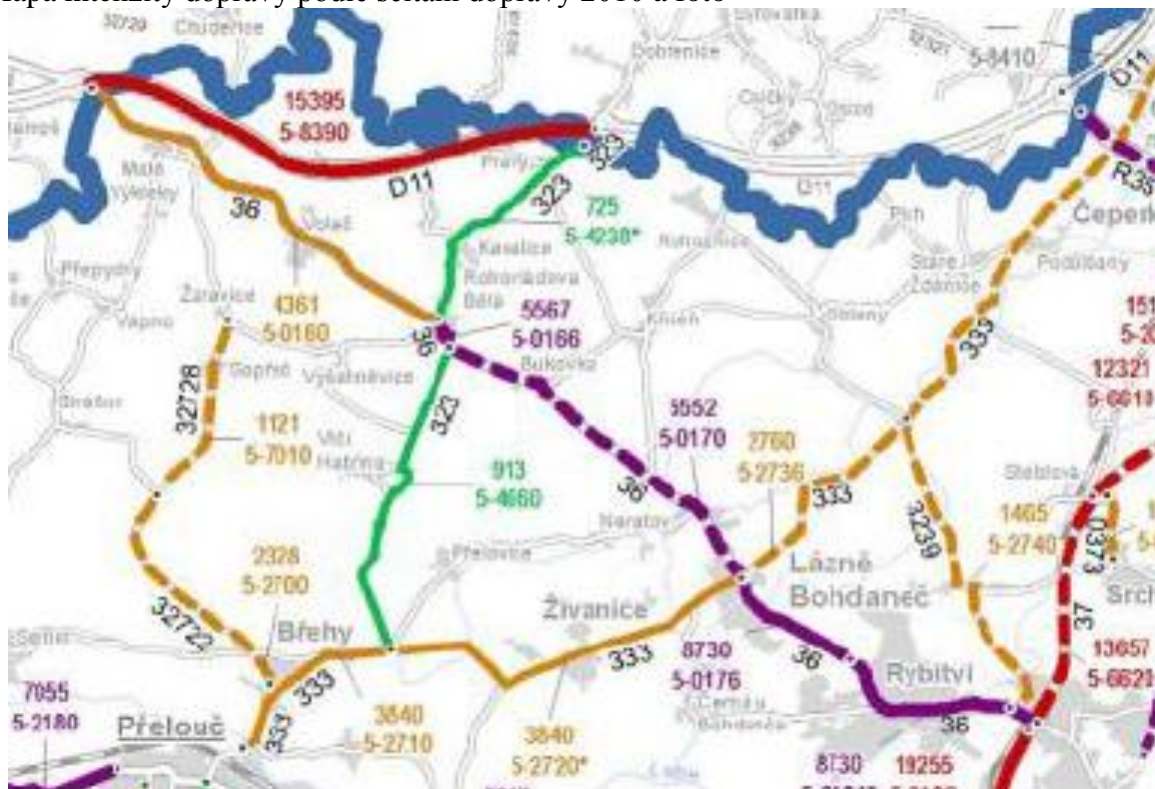
Závěr:

Tato zpráva byla určena především pro členy současného i budoucího zastupitelstva a pro občany města všeobecně. Podrobné podklady jsou k dispozici u autora. **Celkově lze životní prostředí ve městě hodnotit příznivě, v řadě oblastí nebyly shledány významné hrubé závady, ale je možno poukázat na dílčí náměty ke zlepšení, a to jak se strany města, tak obyvatelstva.** Významně se zlepšila kategorie vody dokončením kanalizačního systému města, pozornost vyžaduje ochrana ovzduší a nakládání s odpady. V některých případech nejsou k dispozici podrobné údaje a mělo by se pokračovat zejména v monitorování ovzduší, které je dopravou a průmyslem stále zatížené. Neznáme vůbec hodnoty prašnosti v parametrech PM10 a PM4. **Za významnou prioritu v životním prostředí města a v jeho dalším rozvoji lze stále označit stavbu silničního obchvatu, i když se intenzita dopravy podle výsledků sčítání 2010 významně snížila.** Tuto stavbu by mělo zastupitelstvo velmi důrazně prosazovat. Dále je třeba věnovat pozornost zcela nedostatečné havarijní připravenosti, především ve vztahu k havarijním stavům z oblasti Synthesie a Explosie. **Doporučuje se zejména navázat spolupráci s Institutem CO pro lepší havarijní připravenost a připravit společné monitorování v havarijním stavu včetně jeho nácviку.**

Ing. Jiří Klicpera, CSc, nezávislý ekologický konzultant

Příloha:

Mapa intenzity dopravy podle sčítání dopravy 2010 a foto

Odpady v areálu TS, dříve zahrádkářská kolonie...stav z 8.4.2010 trvá.

Náměstí 8.4.2013

Explosia 21.8.2012

Synthesia 9.8.2010

Zdravotní stav lip na silnici I/36 u Horeckých písníků při kácení – červen 2013

